

Nuorten aikuisten koulutustilanne

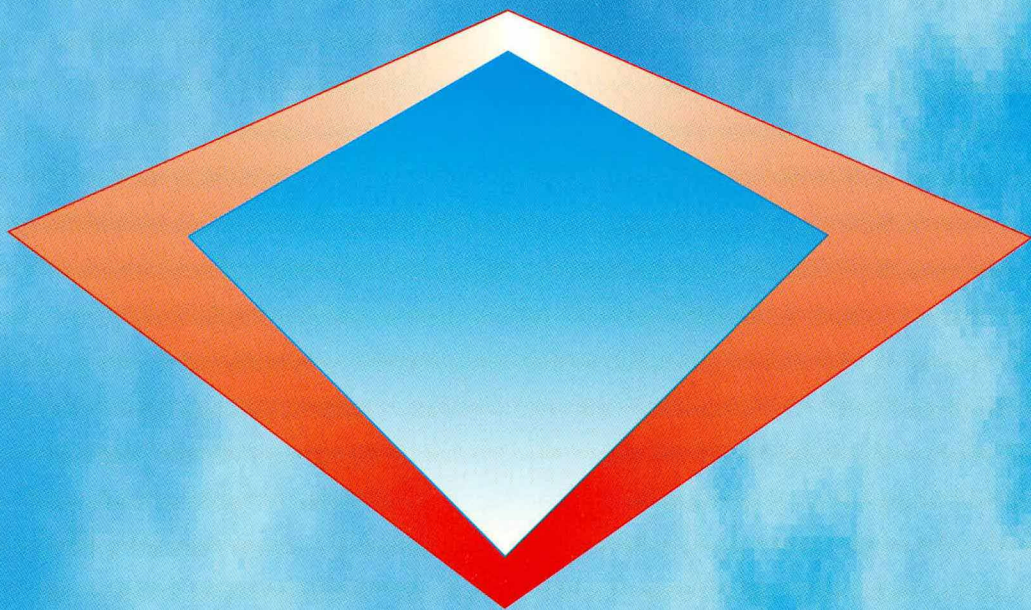
Til
Stat

*Educational state of
young adults*

1995

SVT

*Koulutus 1995:8
Utbildning
Education*

Nuorten aikuisten koulutustilanne

*Educational state of
young adults*

1995

SVT

*Koulutus 1995:8
Utbildning
Education*

Toukokuu 1995

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

*Heikki Havén
(90) 17 341*

*SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland*

Kansikuva: DATACAT

Helsinki – Helsingfors

Alkusanat

Tässä julkaisussa kuvataan vuosina 1980 – 1993 tutkinnon suorittaneiden koulutus-tilannetta. Tämä julkaisu on jatkoa vuoden 1993 lopulla valmistuneeseen ensimmäiseen *Ikäluokan tutkinnot kunnittain 1990* -julkaisuun.

Nyt käsillä olevaa julkaisua on kehitetty edellisestä siten, että pienten kuntien suuren määrän vuoksi tilastoteknisistä syistä tässä julkaisussa ei enää esitetä kunnittaisia tietoja. Aluetarkastelu on maakunnittain. Vertailua tehdään myös kuntaryhmittäin. Kunnittaista tietoa on saatavissa Tilastokeskuksesta niistä kunnista, joissa väestömäärä on vähintään 30 000 henkeä.

Nuorten koulutustilanteen kuvaus perustuu tätä tarkoitusta varten Tilastokeskuksessa yhteistyössä Opetusministeriön kanssa kehitettyyn tutkintoikäluokkamittaimen (TILM-koulutusindikaattoriin). Se osoittaa tietyinä vuonna tutkinnon suorittaneiden määrän yhteen ikäluokkaan verrattuna. Mittain ilmoittaa, mikä on eriaseteisia tutkintoja suorittaneiden prosenttiosuus ikäluokasta.

Tutkintoikäluokkamittaimen avulla osoitetaan, miten ikäluokkien koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet ovat toteutumassa. Lisäksi vertaillaan nuorten aikuisten koulutustilannetta alueittain. Mittaimen avulla vertaillaan myös sukupuolten tutkinnonsuoritusalttiutta. Oleellista on vuosittain tapahtuvien muutosten seuranta.

Syynä mittaimen kehittämiseen on ollut se, että koululaitoksen ja koulutustoi-

minnan määrälliset tavoitteet ilmaistaan tavallisesti myös ikäluokkaosuuksina. Jonakin vuonna suoritettujen tutkintojen määriä sellaisenaan yhteen väestöikäluokkaan vertaamalla ei kuitenkaan voida laskea kuinka suuri osa ikäluokasta suoritti tietyn tasoisen tutkinnon. Näin siksi, että tutkintojen suorittajat ovat monen ikäisiä ja että osa heistä suorittaa useamman kuin yhden tutkinnon.

Koulutusmittaimien tärkeä käyttöalue on koulujärjestelmän tulosten osoittaminen päättäjille, kodeille ja muille koulusta kiinnostuneille. Mittainluvut toimitetaan käyttäjille julkaisun muodossa. Julkaisu laaditaan joka toinen tai kolmas vuosi.

Koulutusmittaimien kehittämistyö jatkuu. Pyrimme jatkuvasti kehittämään koululaitoksen tilaa kuvaavia ja tuloksellisuuden arviointia palvelevia tilastoja ja mittaimia. Kommentit ja kehittämissuhteet ovat tervetulleita, jotta voisimme laatia tulevat mittaimet ja julkaisut entistä hyödyllisemmiksi.

Yhteyshenkilö on kehittämisspäälikkö Heikki Havén, joka on kehittänyt tutkintoikäluokkamittaimen ja vastannut tämän julkaisun laatimisesta.

Helsingissä, toukokuussa 1995

Aarno Laihonon
Tilastojohtaja

Sisällys

1 Nuorten koulutustaso nousee.....	3
2 Sukupuolierot kasvavat	9
3 Alueelliset erot selviä.....	11
4 Mittainseloste.....	17
Liitetaulukko	
Tutkintoikäluokkamittaimen perusluvut 1980 – 1993.....	19
5 Educational state of young adults.....	20

1 Nuorten aikuisten koulutustaso nousee

Nuorten aikuisten koulutustilanteen kuvaus perustuu seuraavassa tätä tarkoitusta varten kehitettyyn tutkintoikäluokkamittaimen, TILM-koulutusindikaattoriin. Se osoittaa tietyinä vuonna koulujärjestelmässä tutkinnon suorittaneiden määrän suhteen yhteen ikäluokkaan verrattuna. Tämän ikäluokkasuhteen avulla voidaan osoittaa miten ikäluokkien koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet ovat toteutumassa. Se kertoo myös sukupuoli- ja alue-eroista. Mittaimen sisältö, tietopohja ja laskentamenettely on selostettu tarkemmin luvussa 4, Mittainseleste.

Nuorten koulutustason nousu tulee näkyviin kahdella tavalla: yhä suurempi osa

ikäluokasta suorittaa jonkin peruskoulun jälkeisen tutkinnon ja ylempien koulutusasteiden ikäluokkaosuudet kasvavat riittävästi.

Vuodesta 1980 vuoteen 1993 jonkin peruskoulun jälkeisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus ikäluokasta nousi 82 prosentista 91 prosenttiin (taulukko 1). Osuus on korkea.

Kun yhtenä koulutuspoliittisena tavoitteena on ollut tarjota koko ikäluokalle jatkokoulutus joko lukioissa tai ammatillisissa oppilaitoksissa, voidaan todeta, että tämä tavoite on toteutumassa erittäin hyvin.

1 Tutkintojen ikäluokkasuhteet tutkintoryhmittäin 1980 – 1993

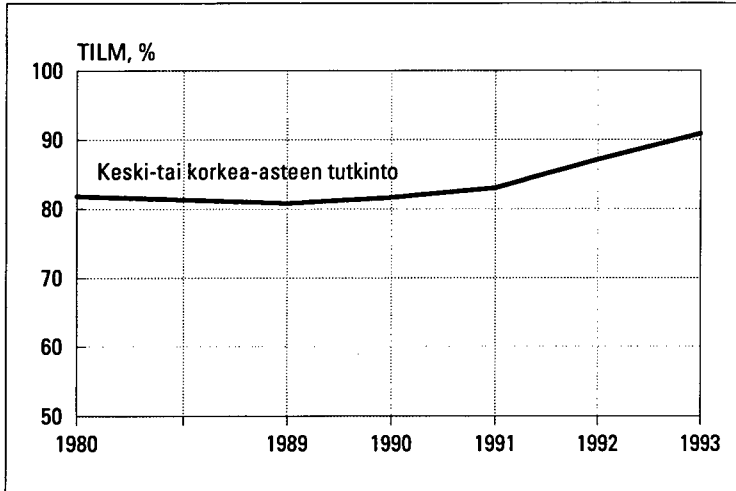
Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

TILM, %	Keski- tai korkeasteen tutkinto	Keski-asteen tutkinto		Korkea-asteen tutkinto		Ammatillinen tai korkeakoulututkinto
	Ylioppilas	Ammatillinen koulu	Alempi	Ylempi		
1980	81,8	37,2	58,8	11,9	6,3	69,6
1989	80,8	43,4	54,6	14,2	10,0	68,3
1990	81,6	44,1	52,3	16,5	10,7	69,1
1991	83,0	44,5	52,4	20,3	10,9	71,8
1992	87,1	45,0	56,2	22,2	11,2	76,9
1993	90,9	46,9	58,3	23,8	12,3	80,6

Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

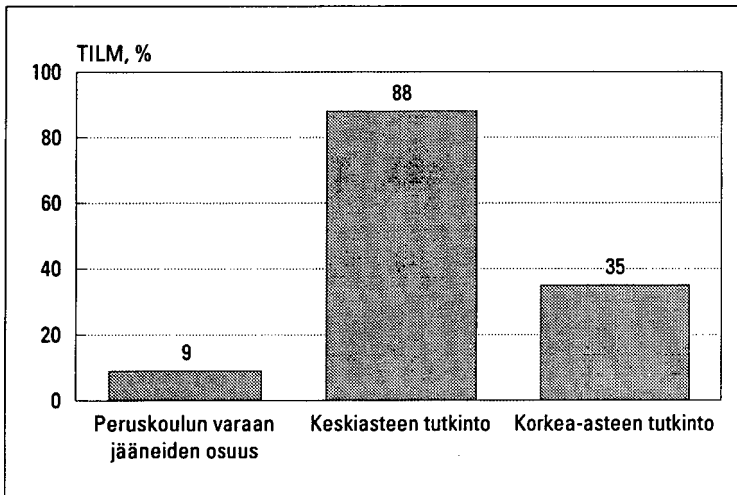
Tutkintojen ikäluokkaosuudet säilyivät suhteellisen stabiilina 1980-luvulla, mutta alkoivat kasvaa 1990-luvun alkupuoliskolla (kuvio 2).

Korkea-asteen tutkintojen ikäluokkasuhde oli 35 prosenttia vuonna 1993 (kuvio 3).

2
Keski- tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden ikäluokkasuhde 1980 – 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

3
Tutkintojen ikäluokkasuhteet koulutusasteen mukaan 1993

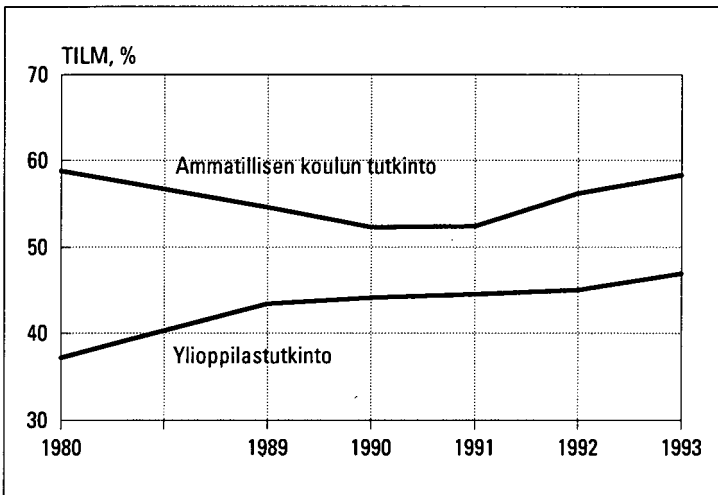
Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1991 – 1996 (VNp 18.6.1993) esitetään, että 60 – 65 prosentille ikäluokasta tarjotaan koulutuspaikka korkeasteella joko ammatillisissa oppilaitoksissa tai korkeakouluissa. Tutkintojen ikäluokkaosuuksina ilmaisten tavoite voi toteutua aikaisintaan 2000-luvun ensimmäisillä vuosikymmenillä. Tämä johtuu siitä, että tavoite koskee aloituspaikkoja. Tavoitelukua laskettaessa ei ole otettu huomioon myöskään sitä, että uudet opiskelijat tulevat aloituspaikoille useista eri ikäluokista. Luonnollisesti myös pitkät koulutusajat ja keskeyttäminen vaikuttavat suoritettujen tutkintojen määriin ja ikäluokkaosuuksiin.

Tutkintojen ikäluokkasuhteet ovat keskiasteella niin korkeita, että talouden suhdannevaihtelut heijastuvat myös tutkinto-

jen ikäluokkaosuuksiin. Tämä koskee erityisesti ammatillisen keskiasteen tutkintoja (kuvio 4).

Vuosina 1990 ja 1991 keskiasteen ammatillisen koulutuksen suorittaneiden osuus ikäluokasta oli alhaisimmillaan. Tämä johtuu pitkälti 1980-luvun jälkipuoliskon huipputyöllisyydestä. Koulutukseen ei hakeuduttu, kun työpaikan sai ilman ammatikoulutustakin. Myös herkkyys keskeyttää aloitetut opinnot lisääntyi. Toisaalta kun työllisyys alkoi vuonna 1990 nopeasti heiketä, kasvoi koulutukseen hakeutumishalukkuus ja keskeyttäminen väheni. Ammatikoulutason ikäluokkasuhde alkoi nousta vuodesta 1992 alkaen. Ammatillisten keskiasteen tutkintojen suorittamisosuus oli 58 prosenttia ikäluokasta vuonna 1993 eli samalla tasolla kuin 1980-luvun alussa.

4
Keskiasteen tutkintojen
ikäluokkasuhteet
tutkintoryhmittäin 1980 – 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

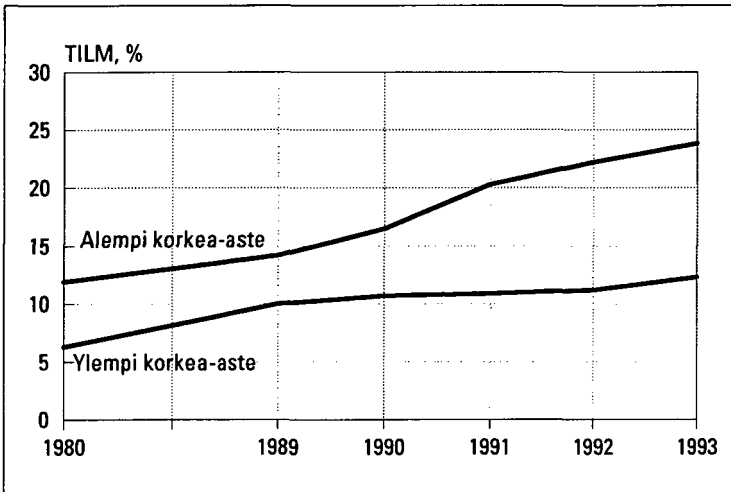
Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus yhdestä ikäluokasta oli 47 prosenttia vuonna 1993. Myös tämä osuus on alkanut nousta aikaisempaa nopeammin vuodesta 1992 lähtien. Edellä mainitun valtioneuvoston kehittämispäätöksen 60 prosentin lukio-opintojen suorittamistasoa ei kuitenkaan saavuteta vuoteen 1996 mennessä eikä ilmeisesti kuluvalle vuosikymmenelläkään.

Alemman korkea-asteen tutkintojen ikäluokkasuhteet kasvoivat kaikkein nopeimmin, 12 prosentista 24 prosenttiin vuosina 1980–1993 (kuvio 5). Kasvu

johtuu lähinnä ammatillisen ylemmän opistoasteen koulutuksen laajenemisesta ja tämän asteen tutkintojen pitenemisestä korkea-asteen tutkinnoiksi. Tähän ryhmään sisältyvät myös alemmat korkeakoulututkinnot, joiden osuus on kuitenkin vähäinen.

Ylemmän korkea-asteen tutkintojen, joita ovat ylemmät korkeakoulututkinnot, ikäluokkaosuus oli 12 prosenttia vuonna 1993. Suhde kasvoi ripeästi 1980-luvulla, mutta 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkupuolella ikäluokkaosuus kasvoi vain hitaasti.

5
Korkea-asteen tutkintojen
ikäluokkasuhteet
tutkintoryhmittäin 1980–1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

2 Sukupuolierot kasvavat

Naiset suorittavat peruskoulun jälkeisiä tutkintoja ja korkea-asteen tutkintoja suhteellisesti enemmän kuin miehet. Keskiasteen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden ikäluokkaosuus oli miehillä 86 ja naisilla 96 prosenttia vuonna 1993 (taulukko 8).

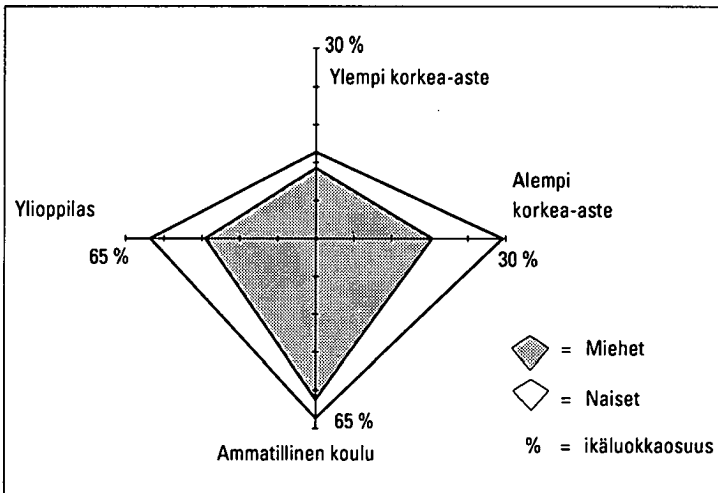
Sukupuolieroja havainnollistetaan seuraavassa tutkintoikäluokkamittaimen kehitetyllä neljän muuttujan samanaikaisen vertailun mahdollistavalla timanttikuvioilla (kuvio 6). Mitä suurempi kuvio on, sitä enemmän nuoret aikuiset saavat koulutusta. Kuvion kärkien etäisyydet origosta osoittavat kuinka suuri osa yhdestä ikäluokasta suorittaa tietyn tasoisen tutkinnon. Keskiasteen akseleille on asetettu eri skalaus kuin korkea-asteen akseleille.

Kuten kuviosta 6 käy ilmi, saivat naiset vuonna 1993 enemmän koulutusta ja kor-

keatasoisemman koulutuksen kuin miehet. Miesten tumma timanttikuvio jää kokonaan naisten kuvion sisäpuolelle. Naisten tutkintojen ikäluokkaosuudet ovat kaikilla koulutusasteilla suuremmat kuin miesten. Näyttää siltä, että erot miesten ja naisten välillä kasvavat naisten hyväksi erityisesti korkea-asteella.

Suurin ero miesten ja naisten välillä on ylioppilastutkinnon suorittamisessa. Vuonna 1993 ylioppilastutkinto-osuus oli miehillä 38 ja naisilla 57 prosenttia (taulukko 8). Vuodesta 1989 miesten osuus kuitenkin kasvoi hieman nopeammin kuin naisten.

Ammatillisen kouluasteen tutkintoja suorittaneiden naisten ikäluokkasuhde oli kuusi prosenttiyksikköä suurempi kuin miesten. Ero sukupuolten välillä pysyi entisellään.

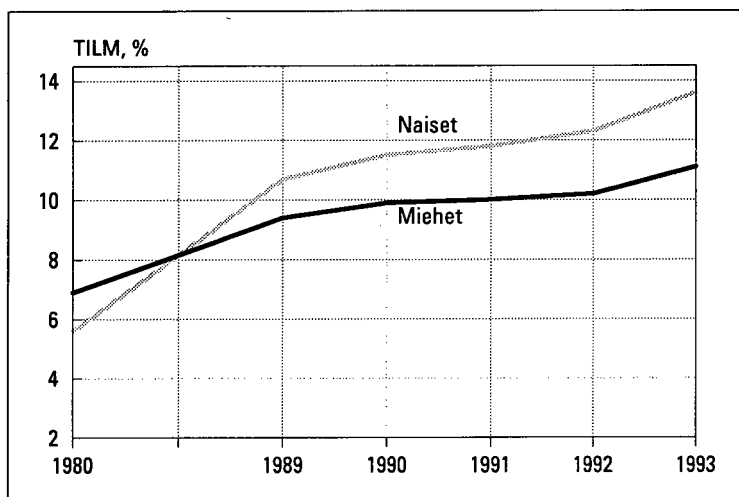

6
Miesten ja naisten
koulutustilanne tutkintoryhmittäin
1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

Alemman korkea-asteen tutkintoja suorittaneiden naisten ikäluokkaosuus oli 30 prosenttia vuonna 1993. Vastaava luku miehillä oli vain 18 prosenttia. Naisten osuus kasvoi erittäin nopeasti. Se kaksinkertaistui vuodesta 1989, jolloin ikäluokkaosuus oli yhtä suuri molemmilla sukupuolilla. Naisten ikäluokkaosuuden nopeaa kasvua selittää osaltaan ammatillisen opistoasteen, erityisesti hoitoalan koulutuksen pidentyminen korkea-asteen ammatillisiksi tutkinnoiksi.

Kun kaikilla muilla koulutusasteilla naisten suorittamien tutkintojen ikäluokkaosuudet olivat jo vuonna 1980 isommat kuin miehillä, niin naisten ylempien korkeakoulututkintojen ikäluokkaosuus vaihtui miesten osuutta suuremmaksi 80-luvun aikana (kuvio 7). Ylemmän korkeakoulututkinnon ikäluokkaosuus kasvoi naisilla 14 ja miehillä 11 prosenttiin vuonna 1993.

7
Ylemmän korkea-asteen tutkintojen ikäluokkaosuus sukupuolen mukaan 1980 – 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

8
Tutkintojen ikäluokkaosuudet sukupuolen mukaan tutkintoryhmittäin 1980 – 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

	Keski- tai korkea-asteen tutkinto	Keski-asteen tutkinto		Korkea-asteen tutkinto		Ammatillinen tai korkea-koulu-tutkinto
		Ylioppilas	Ammatillinen koulu	Alempi	Ylempi	
TILM, %						
Miehet						
1980	79,3	27,6	58,0	10,2	6,9	69,1
1989	77,3	34,1	51,4	14,6	9,4	65,9
1990	78,3	35,3	50,2	15,7	9,9	67,0
1991	79,2	35,8	49,8	16,8	10,0	67,7
1992	82,0	35,8	52,9	17,4	10,2	70,8
1993	86,2	37,7	55,1	18,4	11,1	74,1
Naiset						
1980	84,3	47,2	59,8	13,8	5,6	70,2
1989	84,5	53,2	57,9	13,8	10,7	70,9
1990	84,9	53,2	54,4	17,4	11,5	71,2
1991	87,1	53,6	55,0	24,0	11,8	76,0
1992	92,6	54,8	59,6	27,3	12,3	83,2
1993	95,7	56,5	61,5	29,5	13,6	87,4

Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

3 Alueelliset erot selviä

Kuntaryhmittäiset erot ovat selviä. Kaupunkimaisissa kunnissa, joissa väestön koulutustaso on korkea, saavat nuoret aikuiset korkeamman asteisen koulutuksen kuin matalan koulutustason maaseutumaisissa kunnissa (taulukko 9).

Aluejaottelun pohjana on tutkinnon suorittaneen henkilön kotikunta. Se määrittellään mittaimessa tutkinnonsuoritusvuotta edeltävän vuoden mukaisesti.

9 Tutkintojen ikäluokkasuhteet kuntatyyppin mukaan tutkintoryhmittäin 1980 – 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

	Keski- tai korkea-asteen tutkinto	Keski-asteen tutkinto		Korkea-asteen tutkinto		Ammatillinen tai korkea-koulututkinto
		Ylioppilas	Ammatillinen koulu	Alempi	Ylempi	
TILM, %						
Kaupunkimaiset kunnat						
1980	78,2	41,7	50,5	13,1	7,6	78,2
1989	78,5	46,5	49,1	13,8	12,0	64,3
1990	79,6	47,5	46,7	16,3	12,9	65,2
1991	80,7	47,4	47,5	19,8	13,1	68,1
1992	85,3	48,4	51,7	23,0	14,0	75,3
1993	89,1	50,2	53,8	24,7	14,9	79,2
Taajaan asutut kunnat						
1980	80,5	34,1	60,8	10,2	4,3	69,3
1989	81,9	42,1	56,5	14,5	7,3	68,5
1990	82,3	41,8	55,1	16,8	8,1	69,9
1991	84,6	43,1	54,5	21,5	7,6	72,6
1992	89,1	43,4	58,3	21,8	7,3	75,6
1993	92,6	44,2	61,8	22,4	8,1	79,2
Maaseutumaiset kunnat						
1980	86,5	31,9	68,5	10,3	4,4	77,4
1989	83,8	39,0	62,0	14,7	7,1	73,4
1990	84,2	39,5	59,5	16,8	7,2	73,5
1991	85,6	40,1	58,8	20,8	7,6	75,7
1992	88,7	39,8	61,8	20,6	6,8	77,3
1993	93,0	41,1	64,7	22,2	7,4	81,2

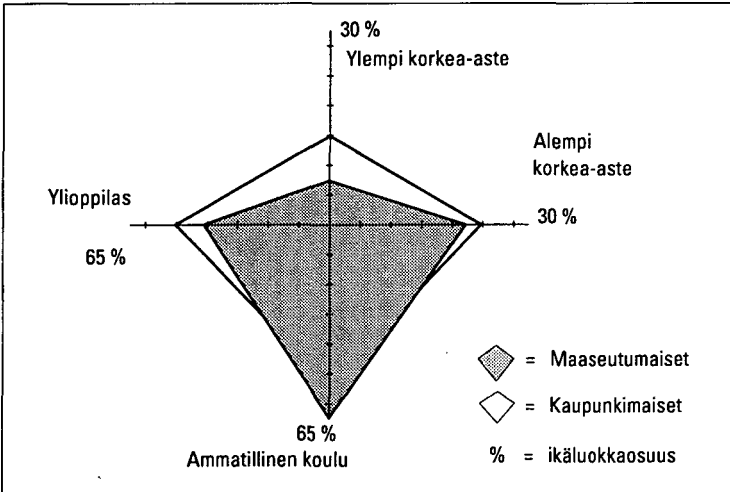
Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia.

Kaupunki- ja maaseutumaisista kunnista kotoisin olleiden koulutustilannetta havainnollistetaan seuraavassa timanttikuviolla (kuvio 10). Kuten kuviosta käy ilmi, ovat kuviot suunnilleen samankokoiset. Kaupunkimaisten kuntien ja maaseutumaisien kuntien nuorisosta suunnilleen yhtä suuri osa suorittaa tutkintoja.

Selvä ero on kuitenkin koulutusrakenteessa. Maaseutua tarkoittava tumma kuvio on muilta osin kaupunkikuvion sisäpuolella, paitsi kuvion ammatillisen koulun kärki venyy yli kaupunkikuntien kärjen. Keskiasteen ammatillisen koulutuk-

sen ikäluokkaosuus on suurempi maaseutukunnissa kuin kaupunkikunnissa.

Kaupunkikuntien nuorisossa on enemmän ylioppilastutkinnon ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita kuin maaseutukuntien nuorissa aikuisissa. Suurin ero on ylemmän korkea-asteen tutkinnoissa. Kaupunkimaisista kunnista kotoisin olevien ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ikäluokkaosuus oli 14,9 prosenttia ja vastaava maaseudun luku oli 7,4 prosenttia vuonna 1993. Ero on kaksinkertainen. Viimevuosien kehitys on lisännyt alueroja korkea-asteella.

10
Nuorten aikuisten koulutustilanne kaupunki- ja maaseutumaisissa kunnissa 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

Nuorten aikuisten koulutustilanteessa on suuret maakunnalliset erot. Ahvenanmaata ei seuraavassa tarkastella tarkemmin. Ahvenanmaata koskevat tiedot ovat taulukossa 11.

Uusimaa on ainoa maakunta, jossa ylioppilastutkinnon suorittaneiden ikäluok-

kausuus oli yli 50 prosenttia ja ammatillisen koulun suorittaneiden ikäluokkasuhde pienempi kuin ylioppilastutkinto-osuus vuonna 1993. Vastaavasti Uudellamaalla oli matalin ammatillisen keskiasteen tutkintojen ikäluokkaosuus (kuvio 13).

11 Tutkintojen ikäluokkasuhteet maakunnittain ja tutkintoryhmittäin 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

	Keski-tai korkea- asteen tutkinto	Keskiaste Ylioppilas- tai ammattilinen tutkinto	Ylioppilas- tutkinto	Ammatillinen tutkinto	Korkea-aste Korkea- asteen tutkinto	Alempi	Ylempi	Ammatillinen tai korkea- koulututkinto
	TILM, %							
Uusimaa	87,9	85,5	53,9	49,5	34,5	19,9	15,7	74,6
Varsinais-Suomi	91,6	89,0	50,0	56,6	36,8	23,6	14,4	80,6
Satakunta	94,6	91,6	44,4	64,5	32,5	25,6	7,7	82,1
Häme	90,8	87,5	44,2	58,3	33,3	25,3	8,5	77,3
Pirkanmaa	90,7	88,3	46,0	60,0	36,0	23,9	13,2	83,0
Päijät-Häme	84,3	80,5	43,1	55,4	26,7	20,5	6,8	71,7
Kymenlaakso	86,3	83,9	43,1	57,8	33,0	25,9	7,8	77,8
Etelä-Karjala	90,0	87,2	43,7	60,7	31,5	23,0	8,9	79,5
Etelä-Savo	94,5	91,0	42,4	65,5	34,5	27,8	7,6	84,9
Pohjois-Savo	93,5	89,8	45,8	62,0	35,2	26,5	9,6	80,9
Pohjois-Karjala	93,5	89,5	43,6	62,4	34,8	25,2	10,4	83,4
Keski-Suomi	90,4	87,8	44,1	59,7	36,7	25,0	13,0	81,6
Etelä-Pohjanmaa	94,8	91,1	45,2	64,7	33,7	26,0	8,5	83,2
Vaasan rannikkoseutu	92,9	88,0	45,0	57,5	41,8	29,5	13,5	83,6
Keski-Pohjanmaa	93,9	90,7	41,4	67,8	29,5	21,9	8,5	86,3
Pohjois-Pohjanmaa	92,7	89,2	43,4	62,7	38,9	26,8	13,7	86,6
Kainuu	96,1	92,1	44,0	64,3	37,2	29,4	9,1	85,3
Lappi	92,8	88,6	43,0	61,7	35,6	26,8	9,7	83,0
Ahvenanmaa	87,8	84,2	25,5	67,3	25,2	19,5	6,5	80,6
Koko maa	90,9	87,8	46,9	58,3	35,1	23,8	12,3	80,6

Huom! Prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia

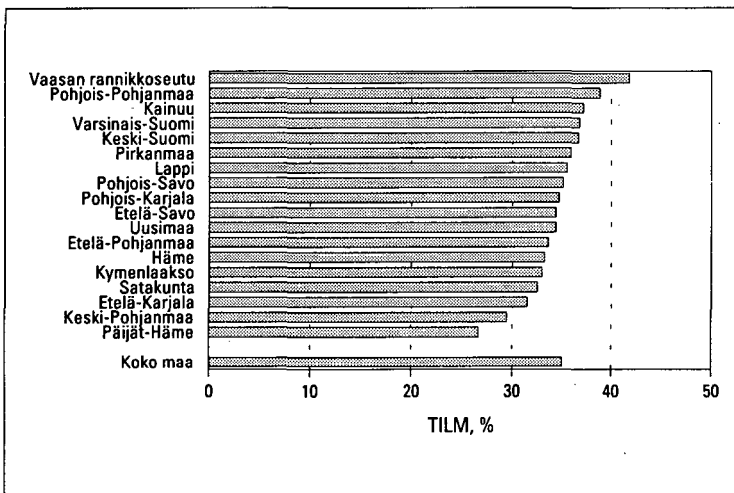
Suurimmat ylioppilastutkinto-osuudet ja pienimmät ammatillisten tutkintojen osuudet selittyvät pitkälti sillä, että Uudellamaalla väestön koulutustaso on paljon korkeampi kuin muissa maakunnissa (ks. tarkemmin Väestön koulutus rakenne kunnittain 31.12.1993, Koulutus 1995:5, Tilastokeskus).

Yleisemmin voidaan todeta, että väestöltään matalan koulutustason alueilla nuoret valitsevat mieluummin ammatillisen koulun kuin lukion ja korkean tason alueilla mieluummin lukion kuin ammatillisen koulun.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ikäluokkaosuus oli yli 15 prosenttia vain Uudellamaalla (kuvio 14).

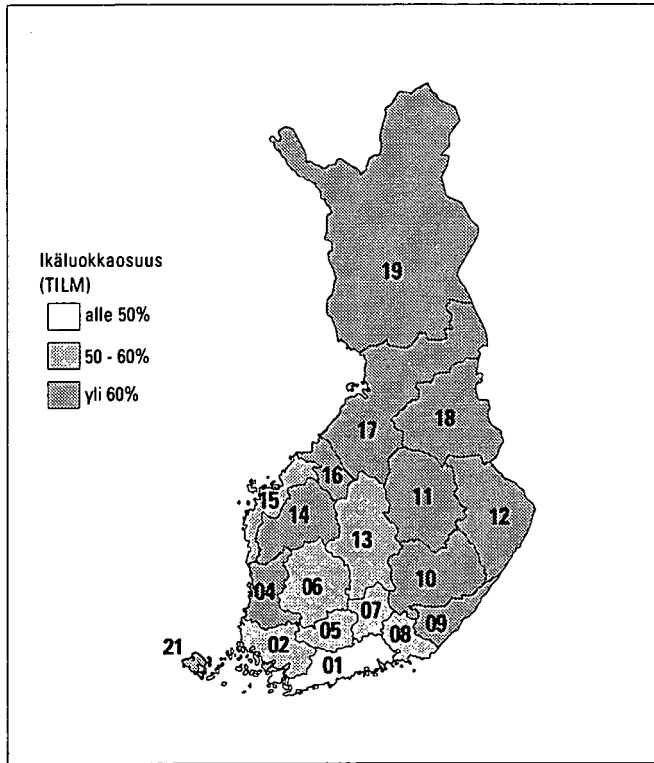
Vaikka Uudenmaan korkeakoulututkintojen ikäluokkaosuudet ovat suuret, jää sen korkea-asteen koulutustaso kuitenkin maan keskipaikkeille (kuvio 12), sillä Uudenmaan ammatillisen korkea-asteen ikäluokkaosuus oli maan matalin vuonna 1993.

Koulutustilanteeltaan heikoin maakunta vuonna 1993 oli Päijät-Häme. Siellä olivat matalimmat sekä keski- että korkea-asteen ikäluokkaosuudet. Päijät-Hämeen nuorista aikuisista suoritti keskiasteen tutkinnon (ylioppilastutkinnon tai ammatillisen koulun suorittaneet) noin 80 prosenttia ja korkea-asteen tutkinnon (ylemmän ammatillisen opistotutkinnon tai korkeakoulututkinnon) lähes 27 prosenttia. Koko maan vastaavat luvut olivat 87 ja 35 prosenttia.

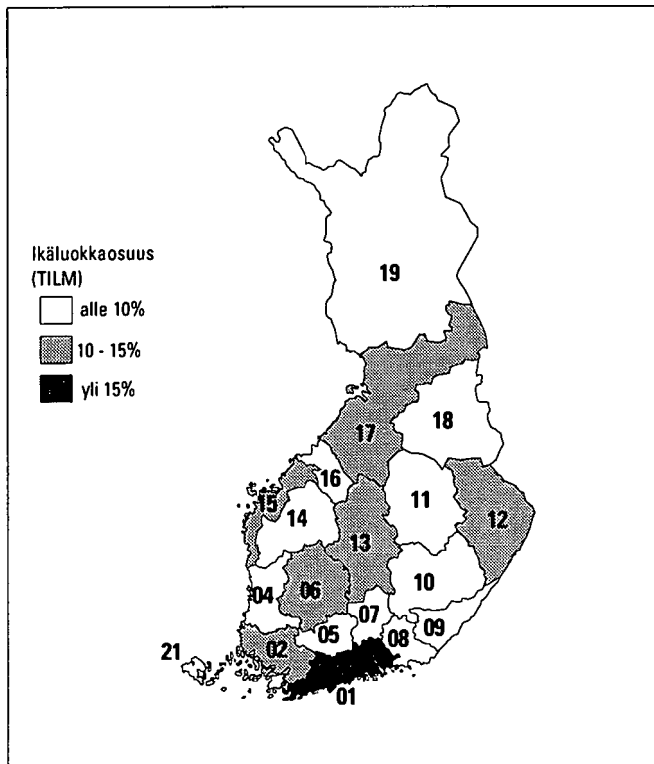
12
Korkea-asteen tutkintojen
ikäluokkasuhde maakunnittain
1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

13
Ammatillisen keskiasteen
tutkintojen ikäluokkasuhde
maakunnittain 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

14
Ylemmän korkea-asteen
tutkintojen ikäluokkasuhde
maakunnittain 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

01	Uusimaa
02	Varsinais-Suomi
04	Satakunta
05	Häme
06	Pirkanmaa
07	Päijät-Häme
08	Kymenlaakso
09	Etelä-Karjala
10	Etelä-Savo
11	Pohjois-Savo
12	Pohjois-Karjala
13	Keski-Suomi
14	Etelä-Pohjanmaa
15	Vaasan rannikkoseutu
16	Keski-Pohjanmaa
17	Pohjois-Pohjanmaa
18	Kainuu
19	Lappi
21	Ahvenanmaa

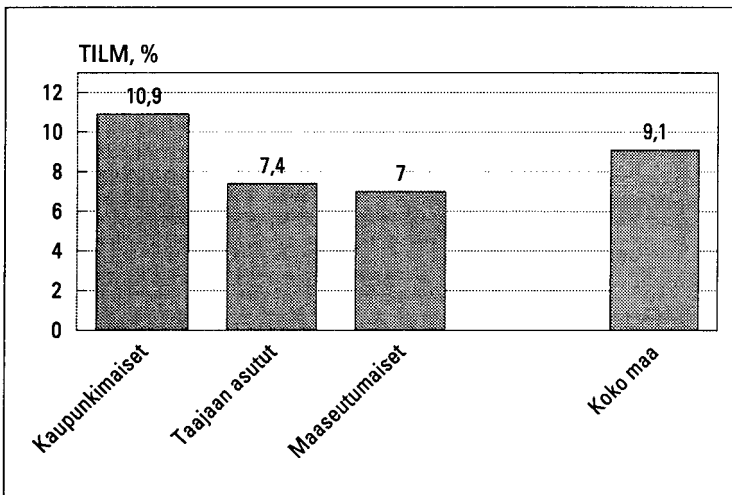
Peruskoulun varaan jääneet

Tutkintoikäluokkamittaimen avulla voidaan tarkastella myös sitä ikäluokan osuutta, joka ei suorita mitään tutkintoa peruskoulun jälkeen. Peruskoulun varaan jääneiden osuus ikäluokasta pieneni yhdeksään prosenttiin vuonna 1993.

Miesten ja naisten välillä on suuri ero. Vuonna 1993 miesten peruskoulun varaan jääneiden ikäluokkaosuus oli 14 ja naisten vain 4 prosenttia.

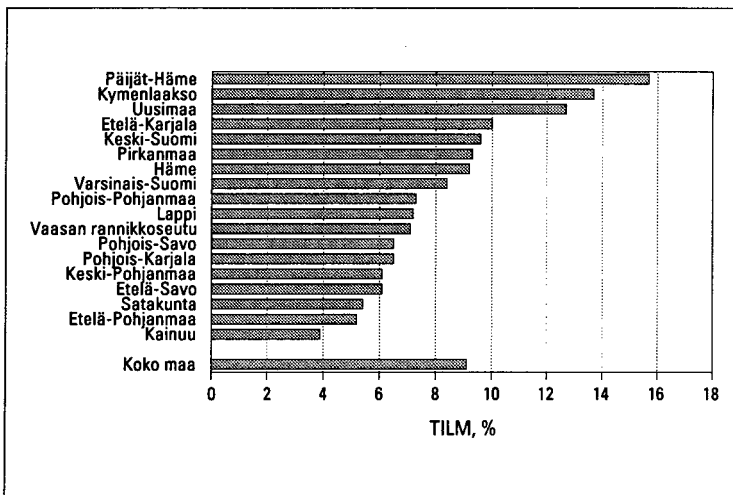
Mielenkiintoista on, että vaikka nuoret saavat kaupunkikunnissa korkeammanasteisen koulutuksen kuin maaseudulla, on peruskoulun jälkeen koulutustaan jatkamattomien osuus suurin kuitenkin kaupunkikunnissa (kuvio 15).

Maakunnittaiset erot olivat suuret vuonna 1993. Kainuussa peruskoulun varaan jääneiden osuus oli vain neljä prosenttia, kun se Päijät-Hämeessä oli 15,7 prosenttia. Uusimaa sijoittuu ikäluokkaosuudeltaan kolmen suurimman maakunnan joukkoon (kuvio 16).

15
Peruskoulun varaan jääneiden ikäluokkasuhde kuntatyyppin mukaan 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

16
Peruskoulun varaan jääneiden ikäluokkasuhde maakunnittain 1993

Tutkintoikäluokkamittain (TILM)

4 Mittainseloste

Tutkintoikäluokkamittaimen tarkoitus ja pääsisältö

Tutkintoikäluokkamittaimen (lyh. TILM) avulla osoitetaan, miten ikäluokkien peruskoulun jälkeiselle ja korkea-asteen koulutukselle asetetut tavoitteet ovat toteutuksessa. Se kertoo nuorten aikuisten koulutustilanteen alueittain ja millaisia sukupuolieroja esiintyy. Oleellista on vuosittain tapahtuvien muutosten seuranta.

Syynä mittaimen kehittämiseen on ollut se, että koululaitoksen ja koulutustoiminnan määrälliset tavoitteet ilmaistaan tavallisesti myös ikäluokkaosuuksina. Tavoite asetetaan siten, että esimerkiksi korkeakoulututkinnon suorittavien osuuden ikäluokasta tulisi olla jonakin tietynä vuonna esimerkiksi 20 prosenttia ikäluokasta. Jonakin vuonna suoritettujen tutkintojen määriä sellaisenaan yhteen väestöikäluokkaan vertaamalla ei kuitenkaan voida laskea kuinka suuri osa ikäluokasta suoritti tietyn tasoisen tutkinnon. Näin siksi, että tutkintojen suorittajat ovat monen ikäisiä, ja osa heistä suorittaa useamman kuin yhden tutkinnon.

Tutkintoikäluokkamittain ottaa huomioon edellä esitetyt tekijät ja osoittaa ikäluokkaosuudet tietynä vuonna koulutusasteittain.

Ikäluokkaosuudet lasketaan tutkintoikäiselle väestölle, joksi tässä mittaimessa on määritelty 17 – 40-vuotiaat.

Aineisto, käsitteet ja luokitukset

Perustiedot

Mittain perustuu tietynä vuonna suoritettujen tutkintojen määriin ja väestötietoihin. Tutkintotiedot ovat Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä ja väestötiedot Tilastokeskuksen väestötilastoista.

Tutkintoja ovat ylioppilastutkinnot, ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa suoritettut tutkinnot. Kurssit eivät sisälly tarkasteluun. Tutkintoikäluokkamittaimen laskemisessa tarvitaan tiedot tutkinnon suorittaneiden iästä, sukupuolesta ja kotikunnasta sekä vastaavat tiedot väestöstä. Mukaan luetaan maassa asuva väestö vuoden lopussa.

Tutkintoryhmät

Tutkintojen tasoryhmittely perustuu Tilastokeskuksen *Koulutusluokitukseen 31.12.1991, Käsikirjoja 1, 9. uusittu laitos*.

Mittain käsittää neljä tutkintoryhmää ja kaksi koulutusastetasoa:

Keskiaste

– ylioppilastutkinto

- keskiasteen ammatilliset tutkinnot (koulutusluokituksen asteet 3 ja 4. Esim. merkantti, merkonomi, asentaja, mekaanikko, apuhoitaja, sairaanhoitaja jne.)

Korkea-aste

– alemman korkea-asteen tutkinnot

- (koulutusluokituksen asteet 5 ja 6. Esim. opistoinsinöörit, erikoissairaanhoitajat, hum. kand., luonnontiet. kand. jne.)

– ylemmän korkea-asteen tutkinnot

- (koulutusluokituksen asteet 7 ja 8. Esim. fil. kand. (maist.), oikeustiet. kand., diplomi-insinööri, lääketiet. lis. jne.)

Lisäksi on laskettu kaksi kokonaistarkastelua:

- kuinka suuri osa yhdestä ikäluokasta suorittaa jonkin peruskoulun jälkeisen tai korkea-asteen tutkinnon (ylioppilastutkinnon, tutkinnon ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa)
- kuinka suuri osa yhdestä ikäluokasta suorittaa jonkin ammatillisesti eriytyneen tutkinnon (tutkinnon ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa)

Kussakin ryhmässä tutkinnon suorittanut henkilö otetaan huomioon vain keran. *Ryhmien prosenttiluvut eivät ole yhteenlaskettavia, sillä sama henkilö voi esiintyä useassa ryhmässä.*

Mittaimen laskennassa otetaan huomioon 17 – 40 -vuotiaiden henkilöiden suorittamat tutkinnot. Laskennassa käytetyt tutkintoluvut ovat pienempiä kuin jonakin vuonna suoritettujen tutkintojen määrä (perusluvut). Tämä johtuu siitä, että jos henkilö on jo aikaisemmin suorittanut samassa tutkintoryhmässä tutkinnon, ei tätä suoritusta oteta enää huomioon.

Aluejaottelut

Aluejaottelun pohjana on tutkinnon suorittaneen henkilön kotikunta. Se määritellään mittaimessa tutkinnonsuoritusvuotta edeltävän vuoden tilanteen mukaisesti. Mittaimen lähtökohtana on se, mistä kunnasta henkilö on koulunsa käynyt.

Aluejaotteluina ovat tässä julkaisussa maakunta ja tilastollinen kuntaryhmittely. Kuntaryhmiä on kolme:

1. Kaupunkimaiset kunnat
2. Taajaan asutut kunnat
3. Maaseutumaiset kunnat

Kaupunkimaisia kuntia ovat ne, joissa väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä 60 – 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000.

Maaseutumaisia kuntia ovat ne, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 sekä ne kunnat, joiden väestöstä 60 – 90 prosenttia asuu taajamissa, mutta suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.

Maakuntajaottelu on valtioneuvoston 8.7.1992 tekemän periaatepäätöksen mukainen. Se on samalla Euroopan Unionin tilastollisen alueluokituksen (NUTS) 3-tason ryhmitys, jonka Tilastokeskus on vahvistanut 30.12.1994 (ks. tarkemmin *Kunnat 1995, Käsikirjoja 28, Tilastokeskus*). Maakuntia on 19.

Laskentakaava

Ikäluokkasuhde

Tutkinnon suorittaneiden osuus yhdestä ikäluokasta eli tutkintojen ikäluokkaosuus lasketaan käyttämällä synteettistä kohorttimenetelmää, kumulatiivista ikäryhmäosausummaa seuraavasti:

Tutkintojen ikäluokkasuhde =

$$\sum_{i=17}^{40} \frac{T_i}{V_i} * 100, \text{ jossa}$$

i = ikä

T_i = i -ikäiset tutkinnon suorittaneet

V_i = i -ikäinen väestö

Esimerkkitaulukko. Ikäluokkasuhde vuonna X

Tutkinnon suorittaneiden ikä	Tutkinnon suorittaneita vuonna X	Väestö iän mukaan vuonna X	Osuus väestöstä %
17	1 100	55 000	2,0
18	4 560	57 000	8,0
19	5 500	55 000	10,0
20	18 550	53 000	35,0
21	10 200	51 000	20,0
22	2 600	52 000	5,0
Yhteensä			80,0

Tämän kuvitteellisen esimerkin mukaan ikäluokkaosuus oli 80 prosenttia vuonna X.

Tulkinta

Mitä suurempia ikäluokkaosuutta osoittavat prosenttiluvut ovat, sitä laajemman ja korkeatasoisemman koulutuksen tiettyä vuonna tutkinnonsuoritusiässä olevat saavat.

Valtakunnan tasolla tutkintoikäluokkamittain antaa perustietoa niille tarkasteleuille, joissa arvioidaan miten ikäluokkien koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet ovat toteutumassa. Kuinka suuri osa ikäluokasta suorittaa tietyn tasoisen tutkinnon, miten ikäluokkaosuudet vuosittain kehittyvät, onko eroja sukupuolten ja eri alueilta kotoisin olevien välillä jne.

Keskiasteen tutkintomääriin vaikuttavat noin 3 – 5 vuotta ja korkea-asteen tutkintomääriin noin 5 – 10 vuotta ennen tut-

kinnon suorittamisen ajankohtaa vallinnut oppilaspaikkatarjonta, koulutukseen haakeutumishalukkuus, koulutuspituus, keskeyttäminen ja monenkertainen koulutus. Tutkintomäärien ohella mittaintuloksiin vaikuttaa tutkintoikäisen väestön määrä tutkintojen suoritusvuonna.

Alueittaisiin eroihin vaikuttavat mm. alueen väestön koulutustaso ja työllisyystilanne. Tutkintoalttiuden ja väestön koulutustason välillä on selvä yhteys: mitä korkeampi väestön koulutustaso kunnassa on, sitä korkeamman asteisen koulutuksen nuoret saavat. Vanhempien koulutustasolla on vahva vaikutus lasten koulutusvalintoihin. Lisäksi on otettava huomioon opiskeluaikainen muutto kotipaikkakunnalta.

Liitetaulukko Tutkintoikäluokkamittaimen perusluvut 1980 – 1993

	17 – 40- vuotias väestö	Keski- tai korkea- asteen tutkinto	Keskiasteen tutkinto		Korkea-asteen tutkinto		Ammatillinen tai korkea- koulututkinto
			Ylioppilas	Ammatillinen koulu	Alempi	Ylempi	
1980	1 834 298						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		62 149	28 135	44 815	9 383	5 039	53 311
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		102 506	28 135	59 483	10 282	5 682	75 243
1989	1 791 850						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		51 584	27 637	36 233	10 593	7 561	46 493
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		95 332	27 637	48 243	11 055	8 916	68 176
1990	1 761 567						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		50 377	27 082	33 527	12 146	8 019	45 907
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		90 940	27 082	42 383	12 494	9 431	64 284
1991	1 741 816						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		49 641	26 309	32 632	14 681	8 094	46 624
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		91 939	26 309	41 238	15 034	9 786	66 039
1992	1 731 781						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		51 565	25 758	34 935	15 790	8 323	49 554
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		95 816	25 758	44 415	16 289	9 846	70 535
1993	1 717 880						
Laskennassa käytetty tutkintomäärä (koulutusasteen netto)		56 986	28 920	37 129	16 563	8 967	52 536
Tutkinnot (17 – 40-vuotiaat)		103 825	28 920	47 659	17 143	10 720	75 485

5 Educational state of young adults

Educational state of young adults will here be described by means of an age-cohort graduation rate (ACGR) indicator developed at Statistics Finland in collaboration with the Ministry of Education.

The ACGR-indicator shows the extent to which the quantitative goals for the education of each age group are being achieved, the level of education of young adult people by region, and any regional differences. The indicator also aims to permit comparison of the ACGRs of males and females, as well as observation of any changes from one year to another.

The indicator shows the number of persons completing a qualification in a given year in relation to one age group. It indicates the percentage of those in an age group attaining a given level of education¹⁾.

The data required to calculate the indicator are taken from the individuals in the

database of the Register of Completed Education and Degrees compiled by Statistics Finland including all post-comprehensive (compulsory) school qualifications and tertiary qualifications taken by all Finns. The demographic data are from the Central Population Register's database on individuals.

Educational level of young people rising

Between 1980 and 1993 the percentage of an age group receiving upper secondary or tertiary qualification rose from 82 to 91 (Table E1). Since one of the the goals of educational policy has been to provide the entire age group with an upper secondary or tertiary education, it appears that this goal is being achieved extremely well.

1) One reason for developing the indicator was that it is impossible to calculate the percentage of an age group completing a qualification by comparing the number of qualifications received in a given year with one age group of the population, because the graduates are of many different ages and some of them take more than one qualification. Using the Register of Completed Education and Degrees compiled by Statistics Finland it is possible to calculate the net figures per age group and to aggregate examinations by type of qualification.

The graduation rate is calculated for those of degree-taking age, i.e. aged 17–40. The percentage of persons receiving a qualification in one age group (synthetic cohort) is calculated as follows:

$$\text{Age-cohort graduation rate} = \sum_{i=17}^{40} \frac{T_i}{V_i} * 100$$

i = age

T_i = graduates of age i

V_i = population of age i

E1
Age-cohort graduation rates by level of educational qualification, sex and type of district in 1980 – 1993

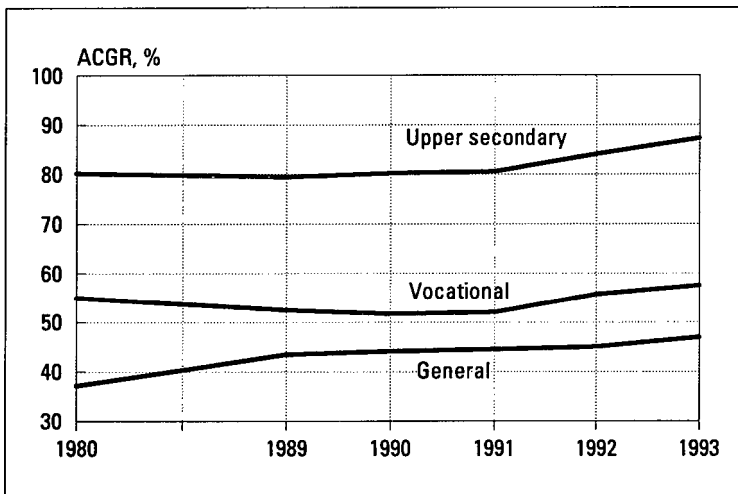
	Upper secondary or tertiary qualification	Upper secondary level (ISCED 3)			Tertiary level		
		General or vocational	General	Vocational	Lower or higher	Lower (ISCED 5)	Higher (ISCED 6,7)
ACGR, %							
1980	81,8	80,2	37,2	55,0	21,1	10,4	11,5
1989	80,8	79,4	43,4	52,5	24,9	12,3	13,7
1990	81,6	80,2	44,1	51,7	25,2	11,1	14,8
1991	83,0	80,5	44,5	52,0	28,7	14,3	15,2
1992	87,1	84,1	45,0	55,7	31,2	16,2	15,9
1993	90,8	87,3	46,9	57,5	33,6	17,3	17,5
Males, %							
1980	79,3	76,7	27,6	55,0	22,3	10,1	13,0
1989	77,3	75,7	34,1	50,6	24,5	11,6	14,1
1990	78,3	76,6	35,3	49,8	25,6	10,7	15,4
1991	79,2	76,8	35,8	49,5	26,4	11,3	15,7
1992	82,0	79,6	35,8	52,6	27,1	12,0	16,1
1993	86,2	83,2	37,7	54,4	28,7	12,1	17,9
Females, %							
1980	84,3	83,8	47,2	55,1	19,9	10,7	10,0
1989	84,5	83,3	53,2	54,5	25,2	13,1	13,2
1990	84,9	83,7	53,2	53,7	24,8	11,5	14,2
1991	87,1	84,4	53,6	54,5	31,2	17,5	14,7
1992	92,6	88,9	54,8	59,0	35,3	20,7	15,7
1993	95,6	91,5	56,5	60,7	38,6	22,7	17,2
Urban districts, %							
1980	78,2	76,4	41,7	46,6	22,2	10,3	12,9
1989	78,5	77,3	46,5	47,0	25,2	11,2	15,2
1990	79,6	78,3	47,5	46,2	26,3	10,3	16,9
1991	80,7	78,5	47,4	47,2	29,5	13,3	17,2
1992	85,3	82,4	48,4	51,3	34,0	16,2	18,9
1993	89,0	85,6	50,2	53,2	36,3	17,2	20,4
Rural districts, %							
1980	86,5	85,2	31,9	65,2	19,4	10,4	9,6
1989	83,8	82,2	39,0	60,1	24,3	14,2	11,3
1990	84,2	82,5	39,5	58,9	23,6	12,5	11,6
1991	85,6	82,7	40,1	58,2	27,6	16,0	12,1
1992	88,7	85,6	39,8	61,2	26,4	16,3	10,9
1993	93,0	89,0	41,1	63,8	28,4	17,6	11,9

Note: the percentages are not addable.
 ISCED = International Standard Classification of Education, UNESCO

In 1993, the ACGR for qualifications at the upper secondary level was 87%. The ACGR of those taking a general qualification (the matriculation examination) was 47% and of those taking a vocational qualification 57%.

The tendency to complete a further qualification at the secondary level remained stable in the 1980s but has taken an upward turn in the 1990s. The period of

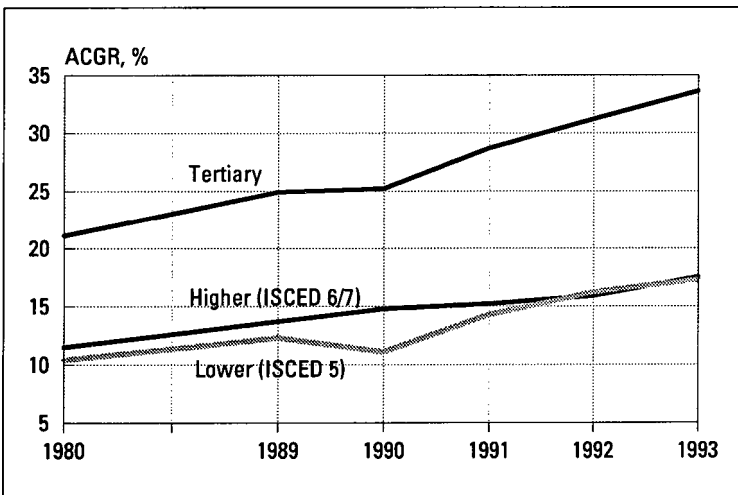
strong economic growth in the latter half of the 1980s was one reason why persons with only a compulsory general qualification were able to find work. The incentive to continue in upper secondary vocational education was lower. With the recession setting in by the 1990s, there was more incentive for further study and a lower drop-out tendency (Figure E2).

E2
Age-cohort graduation rates for upper secondary (ISCED 3) qualification in 1980 – 1993

ACGR-indicator

Note: The percentages are not addable
ISCED = International Standard Classification of Education, UNESCO

E3
Age-cohort graduation rates for tertiary (ISCED 5/6/7) qualification in 1980 – 1993

ACGR-indicator

Note: The percentages are not addable
ISCED = International Standard Classification of Education, UNESCO

In 1993, the ACGR for qualifications at the tertiary level was 34%. The ACGRs were the same – 17% – at the lower and higher levels. The percentage of the age group taking a tertiary-level degree increased rapidly between 1980 and 1993 (Figure E3). The growth was fastest at the lower tertiary level. The dip in the indicator for the lower level (ISCED 5) in 1990 was caused by the degree reform, which prolonged the study periods by about one year.

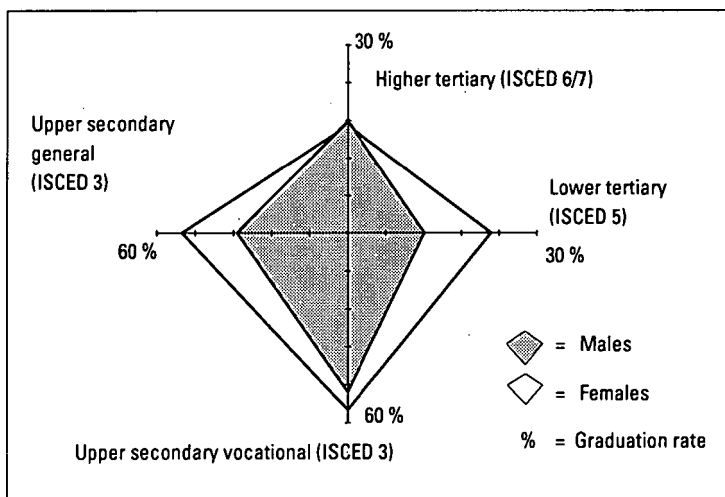
Growing differences between males and females

The difference between males and females and between regions are in the following illustrated by a diamond figure designed to permit the simultaneous examination of four variables of ACGR (Figures E4 and E5). The bigger the figure, the more education the young people receive. The distance of the tips from origin show what proportion of the age group completes a qualification of a given level. Different scales are used on the secondary and tertiary axes.

The percentage of those in an age group receiving an upper secondary or tertiary qualification was 86 for men and 96 for women in 1993 (Table E1).

There is a big difference between sexes. As can be seen from Figure E4, men clearly receive less education than women. The mens figure fits inside that of women. Only at the higher tertiary level was the ACGR higher for men (18%) than for women (17%) in 1993. This difference is, however, being reduced, since the ACGR for women is growing faster than that for men.

The greatest difference between the sexes is in general education at the upper secondary level. The ACGR was 38% for men and 56% for women in 1993. At the lower tertiary level, too, the difference between the sexes was great: 12% for men and 23% for women. The ACGR for vocational qualifications at the upper secondary level was 54% for men and 61% for women in 1993. The differences between sexes appear to be growing in favor of women, since the ACGR for women is growing faster than that for men.

E4
Age-cohort graduation rates by sex and educational qualification in 1993

(ACGR-indicator)

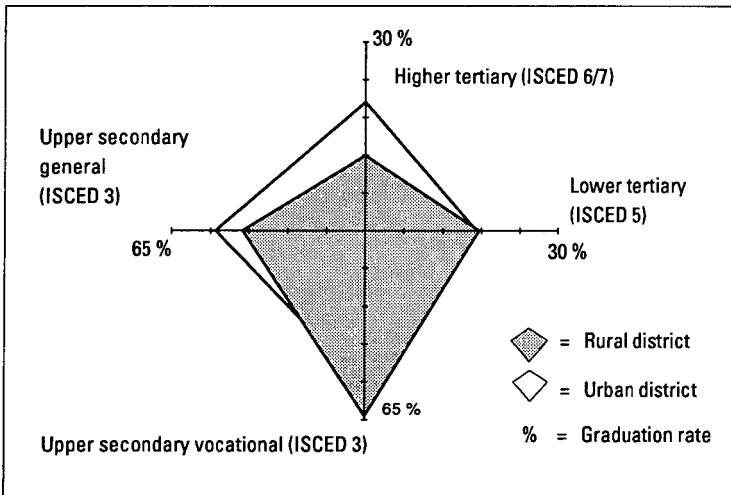
Clear regional differences

The differences between areas are considerable. In the urban areas, where the educational level of the population is high, the young people receive a higher level of education than in the rural areas with a low level of education. There is a clear statistical correlation between the ACGR and the educational level of the population. The higher the educational level of the population is, the higher the level of education the young people receive.

As can be seen from Figure E5, proportionally about the same number of the young people in towns and rural areas completed education in 1993 (the diamonds are of equal size). The figures do, however, differ in shape, which shows

that urban and rural young people receive different kinds of education. The ACGR for upper secondary general and higher tertiary qualifications were much higher in the urban areas than in the rural ones. By contrast, the ACGR for upper secondary vocational qualification was higher in rural areas (64%) than in urban ones (53%) in 1993. The ACGR for lower tertiary-level degrees was about the same in both types of area.

The ACGR for higher tertiary degrees was 20% in urban areas and 12% in rural ones. The difference grew, because the ACGR of urban young people increased faster than that of rural young adult people.

E5
Age-cohort graduation rates
by type of district and
educational qualification
in 1993

(ACGR-indicator)

Koulutusmittaimia

1. Tutkintoikäluokkamittain (TILM)
 - Ikäluokan tutkinnot kunnittain 1990 (Koulutus 1993:5)
 - Nuorten aikuisten koulutustilanne. Educational state of young adults. 1995 (Koulutus 1995:8)
2. Väestön koulustustasomittain (VKTM)
 - Väestön koulustustaso kunnittain 1990 (Koulutus 1994:1)
 - Väestön koulustusrakenne kunnittain 1993 (Koulutus 1995:5)
3. Tutkintojen työttömyysmittain (TTM)
 - Työttömyys tutkinnon jälkeen 1989 – 1993 (Koulutus 1994:6)
 - Vuotta 1994 koskeva julkaisu valmistuu vuoden 1995 lopulla
4. Oppilaitoksista valmistuneiden työllistymismittain (OVTM)
 - valmistuu vuoden 1995 lopulla

Julkaisussa esitetään tietoja nuorten aikuisten koulutustilanteesta 1980 – 1993. Kuvaus perustuu tätä tarkoitusta varten kehitettyyn tutkintoikäluokkamittaimen, TILM-koulutusindikaattoriin.

Julkaisu kertoo, että

- nuorten aikuisten koulutustaso nousee, korkea työttömyys lisännyt koulutukseen osallistumista
- sukupuolierot kasvavat naisten hyväksi
- aluerot ovat selviä.

Educational state of young adults

Educational state of young adults will here be described by means of an age-cohort graduation rate (ACGR) indicator developed at Statistics Finland in collaboration with the Ministry of Education.

The ACGR-indicator for 1980 – 1993 shows

- Educational level of young people rising
- Growing differences between males and females
- Clear regional differences

